

PENSUM

Examenbundel

Latijn

2013/2014

Hoogmoed, liefde en wraak:

VERHALEN UIT DE

METAMORPHOSES

EN

FASTI

VAN

OVIDIUS

met een commentaar door

J. M. Zwaan

ISBN: 9789465123745

Copyright 2014 © Janus Marcus Zwaan, Almere, The Netherlands

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

VOORWOORD

Elk jaar wanneer het eindexamen Griekse en Latijnse talen en culturen onder mijn hoede valt, verschijnen er commentaren van mijn hand op de teksten van het pensum over de betreffende auteur. Zo ook nu weer.

De bedoeling van de commentaar is extra hulp verschaffen bij de niet zeer makkelijk in het Nederlands om te zetten schrijfsels der Griekse en Latijnse taalkunstenaars waar onze gymnasiasten hun gebit op dienen uit te proberen, dikwijls leidend tot desastreuze gevolgen, vandaar.

De vorm van de commentaar gaat als basis terug op een oud Indische traditie waarbij leraren moeilijk te doorgronden teksten woord voor woord aan hun leerlingen van uitleg plachten te voorzien. Hierbij kwamen woordbetekenis, syntaxis, grammaticale woordaflleiding voor formologie, metrum, mythologie, maar ook wetenschap in de meest brede zin van het woord aan de orde. Vandaar dat de commentaar, hier gepresenteerd, slechts als basis de vorm van zo'n Indisch commentaar in zich draagt en nooit die ambitie noch dat intellectuele gewicht heeft. Daarvoor is hier noch gelegenheid noch publiek.

Hierbij enige uitleg om de commentaar te gebruiken. Van belang is te weten dat het niet gaat om een lopende vertaling, deze is immers in de lessen gegeven tijdens de bespreking, maar om een uitleg per regel, zoals door de oorspronkelijke auteur weergegeven. Het is dus noodzakelijk de college-aantekeningen bij de hand te hebben voor een groter begrip.

De commentaar valt globaal uiteen in een vijftal onderdelen:

1. de originele tekst. Deze staat in een dik groen lettertype als eerste vermeld boven elk commentaar en binnen de commentaar op zelfde wijze.
2. scansie. Onder elk vers is het metrum vermeld volgens de methode: een — voor een lange vocaal en een u voor een korte vocaal.
3. een betekenis van het behandelde woord binnen de zin. Deze is in een dik zwart lettertype weergegeven.
4. een syntactische aanwijzing van het behandelde woord binnen de zin. Deze is in een dik rood lettertype tussen haken weergegeven.
5. een verwijzing naar een woordenboek van het behandelde woord. Deze is in een kleiner ander lettertype weergegeven en behandelt in het geval van helden, goden of geografische begrippen soms ook mythologische, aethiologische of geografische beschrijvingen.

Voor de tekst is gebruik gemaakt van:

- Frazier, J. G., *Ovid's Fasti, With an English Translation*, Loeb Classical Library, Harvard University Press. Harvard, 1959.
- Jans, E. en Hupperts, Ch., *Hoogmoed, liefde en wraak. Verhalen uit de metamorphoses en fasti van Ovidius*, Eisma, Leeuwarden, 2013.
- Tarrant, R. J., *Metamorphoses*, Oxford Classical Texts, Oxford University Press, Oxford, 2004.

De verwijzingen naar het woordenboek komen uit:

- Muller, Dr. Fred. / Renkema, Dr. E. H., *Beknopt Latijns-Nederlands Woordenboek*, achste druk bewerkt door Dr. K. van der Heyde, Wolters, Groningen, 1958.
- *Oxford Latin Dictionary*. Edited by P. G. W. Glare, Combined First Edition, Oxford Clarendon Press, Oxford 1982, reprint 2006.
- Wageningen, Dr. J. van, *Latijnsch Woordenboek*, derde druk bewerkt door Dr. F. Muller, Wolters, Groningen, 1921.
- *Woordenboek Latijn/Nederlands*. Hoofdredacteur prof.dr Harm Pinkster, tweede herziene druk, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2003.

Voor grammaticale en syntactische verwijzingen is gebruik gemaakt van:

- Hus, Drs. W. J. B., *Grammatica Latijn*, derde druk, Prisma, Utrecht, 2005.
- Diercks, Dr. G. F. en Loenen, Drs. N. H. C. van, *Kleine Latijnse grammatica*, negende druk, tweede oplage, Pauli Brandii, Bibliotheca Graeco-Latina, Vol. XV, Unieboek, Houten, 2002.
- Fisser, C., *Studeo, een moderne Latijnse grammatica*, tweede gecorrigeerde druk, Primavera Pers, Leiden, 2007.
- Speyer, J. S., *Latijnsche Spraakkunst*, Wolters, Groningen, 1900.

Voor scansie zie mijn syllabus:

- Zwaan, J. M., *Over Latijnse scansie*, Almere, 2013.

Hoofdstukken en bladzijnummers hierbij verwijzen naar de bundel:

- Jans, E. en Hupperts, Ch., *Hoogmoed, liefde en wraak. Verhalen uit de metamorphoses en fasti van Ovidius*, Eisma, Leeuwarden, 2013.

Mijn hoop is dat de commentaar bijdraagt tot een toename van het algemeen nut bij de gebruiker, in engere zin natuurlijk tot een voor de aandachtige lezer bevredigend resultaat van zijn ambitie(s) op korte en levenstermijn.

La Martela, Tenerife, Februari 2014

J. M. Zwaan

INHOUD

	Bladz.
Voorwoord	2-4
Inhoud	5
Lijst van afkortingen	6-12
Commentaar	13-150
Bibliografie	151

LIJST VAN AFKORTINGEN

abl	ablativus
abl abs	ablativus absolutus
abl comp	ablativus comparationis
abl resp	ablativus respectus
abs	absoluut gebruikt
abstr	abstractum
acc	accusativus
acc resp	accusativus respectus
aci	accusativus cum infinitivo
Acl	Accusativus cum Infinitivo
act	actief
adj	adjectivum (<i>bijvoegelijk naamwoord</i>)
adv	adverbium (<i>bijwoord</i>)
afh vr	afhankelijke vraagzin
afk	afkorting
agr	agrarisch(e)
alci	alicui
alcis	alicuius
alg	algemeen
alqa(m)	aliqua(m)
alqd	aliquid
alqm	aliquem
alqo(s)	aliquo(s)
alqs	aliquis
Apul	Apuleius
arch	archaïsch(e)
archit	architectonisch(e)
Att	Attisch(e)
attrib	attribuut/attributief
Aug	Augustus
August	Augustinus
beh	behalve
bew	bewoner
biol	biologisch(e)
botan	botanisch(e)
bz	bijzin
Caes	Caesar
Catull	Catullus
christ	christelijk(e)
Cic	Cicero
conj	conjunctie (<i>voegwoord</i>)
cogn	cognomen (<i>bijnaam</i>)
coll	collectivum/collectief
comb	combinatie
comp	comperativus (<i>vergrotende trap</i>)

concr	concreet
coni	coniunctivus (<i>aanvoegende wijs</i>)
cons	consonant(isch)
dat	dativus
dat auct	dativus auctoris
dat poss	dativus possessivus
dat obj	dativus object
decl	declinatie (verbuiging)
defect	defectivum (verbum -, <i>onvolledig werkwoord</i>)
demin	deminutivum (<i>verkleinwoord</i>)
depon	deponens
dir	direct(e)
dir vr	directe vraagzin
dubb	dubbel(e)
eccl	ecclesiastica (<i>werken van kerkelijke schrijvers</i>)
Egypt	Egyptisch(e)
encl	enclitisch (<i>aangesloten met voorgaande woord</i>)
Enn	Ennius
epith	epitheton (<i>adjectivum in vaste combinatie met substantivum gebruikt tot kenschetsing/versiering</i>)
Etr	Etruskisch(e)
f	femininum (<i>vrouwelijk</i>)
fem	femininum (<i>vrouwelijk</i>)
Fen	Fenicisch(e)
frequ	frequentativum
filos	filosofisch(e)
fut	futurum
Gall	Gallisch(e)
geest	geestelijk
Gell	Gellius
gen	genitivus
gen attr	genitivus attributivus
gen comp	genitivus comparationis
gen obi	genitivus obiectivus
gen partit	genitivus partitivus
gen poss	genitivus possessivus
geom	geometrisch(e)
gerechtel	gerechtelijk
geringsch	geringschattend
Germ	Germaans(e)
gew	gewoonlijk
Gr	Grieks(e)
gramm	grammaticaal
Hebr	Hebreeuws(e)
Hor	Horatius

iem	iemand
iems	iemands, van iemand
imp	imperativus
impv	imperativus
impf	imperfectum
incoh	incohativum (<i>verbum dat een aanvangende handeling of het overgaan in een andere toestand uitdrukt</i>)
indecl	indeclinabel (<i>onverbuigbaar</i>)
ind	indicativus (<i>aantonende wijs</i>)
indic	indicativus (<i>aantonende wijs</i>)
inf	infinitivus (<i>onbepaalde wijs</i>)
inscr	inscriptie(s)
intens	intensivum
interj	interjectie (<i>tussenwerpse</i>)
intr	intransitief (<i>onovergankelijk, zonder object</i>)
inw	inwoner(s)
iron	ironisch
Ital	Italisch(e)
jur	juridisch(e)
Juv	Juvenalis
Kelt	Keltisch(e)
Kl. –Azië	Klein-Azië
klass	klassiek
kom	komedie
kwat	kwalitatief
kwant	kwantitatief
Laatl	Laatlatijn
Lat	Latijn/Latijs(e)
leenw	leenwoord
lich	lichamelijk
Liv	Livius
loc	locativus
log	logisch
Lucr	Lucretius
m	masculinum (<i>mannelijk</i>)
m.	met
Macedon	Macedonisch(e)
Mart	Martialis
masc	masculinum (<i>mannelijk</i>)
math	mathematisch(e)
med.	medisch(e)
med	medium
med tant	medium tantum
Mel	Middeleeuws Latijn
metaf	metaforisch (<i>overdrachtelijk</i>)

meton	metonymisch
metr	metrisch(e)
milit	militair(e)
Min Fel	Minucius Felix
missch	misschien
mnl	mannelijk(e)
mondel	mondeling
mor	moreel
muz	muzika(a)l(e)
myth	mythisch(e)
mythol	mythologie/mythologisch
n	neutrum (<i>onzijdig</i>)
nakom	nakomeling(en)
naut	nautisch(e)
nci	nominativus cum infinitivo
Ncl	Nominativus cum Infinitivo
neg	negatief (-ieve)
Nep	Nepos
neutr	neutrum (<i>onzijdig</i>)
niet-lev	niet-levend
niet-klass	niet-klassiek
niet-refl	niet-reflexief
niet-Rom	niet-Romeins(e)
nom	nominativus
nom.	nomen (<i>naamwoord</i>)
NT	Nieuwe Testament
nv	nevenvorm
obj	object (<i>lijdend voorwerp</i>)
onomatop	onomatopeeïsch (<i>klanknabootsend</i>)
onpers	onpersoonlijk(e)
oorspr	oorspronkelijk(e)
openb	openba(a)r(e)
OT	Oude Testament
oudchr	oudchristelijk(e)
Oudital	Ouditalisch(e)
Oudrom	Oudromeins(e)
Ov	Ovidius
p adj	van participium afgeleid
partit	partitivus
pass	passief
patric	patricisch(e)
patron	patronymicum
pc	participium (<i>deelwoord</i>)
pc fut	participium van het futurum
pc pf	participium van het perfectum
pc pr	participium van het praesens
pejor	pejoratief (<i>een ongunstige betekenis hebbend</i>)

pers	persoon
Pers	Persius
persoonl	persoonlijk(e)
personif	personificatie
Perz	Perzisch(e)
Petr	Petronius
pf	perfectum
Phaedr	Phaedrus
pl	pluralis (<i>meervoud</i>)
Plaut	Plautus
pleb	plebejisch(e)
Plin Mai	Plinius Maior
plin Min	Plinius Minor
plqpf	plusquamperfectum
ppf	plusquamperfectum
plur t	plurale tantum
plur	pluralis (<i>meervoud</i>)
poët	poëtisch
pol	politiek(e)
pos	positivus (<i>stellende trap</i>)
poss	possessivus
post klass	postklassiek
postp	postpositie (<i>achterzetsel</i>)
pp	pc van pf van depon
ppp	pc van pass pf
pr	praesens
praes	praesens
praepos	praepositum (<i>voorzetsel</i>)
pred	pediatief (-ieve)
preklass	preklassiek
prepos	prepositie (<i>voorzetsel</i>)
pron	pronomen (<i>voornaamwoord</i>), pronomia(a)l(e)
pron dem	pronomen demonstrativum (<i>aanwijzend voornaamwoord</i>)
pron indef	pronomen indefinitivum (<i>onbepaald voornaamwoord</i>)
pron interr	pronomen interrogativum (<i>vragend voornaamwoord</i>)
pron pers	pronomen personale (<i>persoonlijk voornaamwoord</i>)
pron poss	pronomen possessivum (<i>bezittelijk voornaamwoord</i>)
pron refl	pronomen reflexivum (<i>wederkerend voornaamwoord</i>)
pron rel	pronomen relativum (<i>betrekkelijk voornaamwoord</i>)
Prop	Propertius
ptc	participium (<i>deelwoord</i>)
ptc fut	participium van het futurum
ptc pf	participium van het perfectum
ptc pr	participium van het praesens
publ	publiek(e)
Pun	Punisch(e)
refl	reflexief (<i>wederkerend</i>)
reg	regeerde
relat	relatief/relatieve
relig	religie/religieus

rel bijz	reatieve (betrekkelijke) bijzin
rel bz	reatieve (betrekkelijke) bijzin
retor	retorisch(e)
Rom	Romeins(e)
Sab	Sabijns(e)
Sall	Sallustius
scheldw	scheldwoord
scherts	schertsend(e)
schriftel	schriftelijk
Sen	Seneca
sg	singularis (<i>enkelvoud</i>)
Spart	Spartaans(e)
sprw	spreekwoord/spreekwoordelijk
subj	subject (<i>onderwerp</i>)
subst	substantivum (<i>zelfstandig naamwoord</i>)/substantivisch
Suet	Suetonius
sup	supinum
superl	superlativus (<i>overtreffende trap</i>)
sync	gesyncopeerd (<i>in het binnenste van een woord weggelaten klank</i>)
Syr	Syrisch(e)
taalgebr	taalgebruik
Tac	Tacitus
Ter	Terentius
Thrac	Thracië/Thracisch(e)
Tib	Tibullus
tijdsadv	bijwoord van tijd
tr	transitief (<i>overgankelijk, met een obj</i>)
trag	tragedie/tragisch
tt	terminus technicus
uitdr	uitdrukking(en)
v	van
Var	Varro
vd	vandaar
v.d.	van de
v.e.	van een
verb	verbum/verba (<i>werkwoord[en]</i>)
Verg	Vergilius
vergl	vergelijking(en)
versch	verschillend
verw	verwant
v.h.	van het
vijandel	vijandelijk
voc	vocativus
voc.	vocaal
vocat	vocativus
volg	volgend(e)

voll
voogr
vroegchr
vroegrom
vrl
Vul

volledig
voorgrieks(e)
vroegchristelijk(e)
vroegromeins(e)
vrouwelijk(e)
Vulgata

wsch

waarschijnlijk

COMMENTAAR

Hoogmoed, liefde en wraak,

Verhalen uit de Metamorphoses en Fasti van Ovidius

HOOFDSTUK 2 DE METAMORPHOSES EN DE EPISCHE TRADITIE

1. PROOEMIUM (I 1-4) p.17

1. **In nova fert animus mutatas dicere formas**

— U U — U U — — — — U U — X

Mijn geest(**animus, nom masc sg**, animus, īm) brengt 'me ertoe'= ik wil(**fert**, **3^e sg ind pr act**, ferō, ferre, tulī, lātum) te vertellen(**dicere, inf pr act**, dīcō¹, dīcere, dīxī, dictum) over gestalten(**formas, acc fem pl**, fōrma, ae/) die veranderd zijn(**mutatas, acc fem pl, ppp**, mūtō¹, mūtāre) in(**in, praepos + acc**) nieuwe(**nova, acc ntr pl**, novus, a, um)

2. **corpora ; di, coeptis (nam vos mutastis et illa)**

— U U — — — — — — — U U — X

lichamen(**corpora, acc ntr pl**, corpus, oris n) ; goden(**di=dei, voc masc pl**, deus, īm (nom. plur. dei, dii, dī; gen. plur. deorum en deum; dat. en abl. plur. deis, diis, dīs) (vgl. divus)), jullie (**want(nam, conj, nam cj.) jullie(vos, nom 2^e pl, pron pers, vōs pron. pers.** (gen. vestrī en vestrum; dat. en abl. vōbīs; acc. vōs) jullie) hebben die(**illa, acc ntr pl**, ille, illa, illud (gen. sg. illīus, poët. meestal illius; dat. sg. illī) pron. dem) 'onderneming' ook(**et, conj**) veranderd(**mutastis, 2^e pl ind pr act**, mūtō¹, mūtāre) moeten de plannen(**coeptis, dat ntr pl**, coeptum, īn (coepio) plan, onderneming)

3. **aspirate meis primaque ab origine mundi**

— — — U U — — — — U U — U U — X

van mij(**meis, dat ntr pl, pron poss**, meus, a, um (pron. poss.)) inspireren(**aspirate, 2^e pl impv pr act, + dat**, a-spīrō, aspīrāre (ad en spiro)) en(**que, conj, -que enclitische cj.**) vanaf(**ab, praepos + abl, ā**³, ab, abs a staat alleen voor cons. behalve h; ab voor voc. en h, soms ook voor cons.; abs alleen in vaste combinaties zoals bv. abs te; prep. m. abl.) het eerste(**prima, abl fem sg, prīmus** adj. a, um) ontstaan(**origine, abl fem sg, orīgō, inis** f (orior)) van de wereld(**mundi, gen masc sg, mundus**³, īm)

4. **ad mea perpetuum deducite tempora carmen.**

— U U — U U — — — U U — U U — X

tot(**ad, praepos + acc**) mijn(**mea, acc ntr pl, pron poss**, meus, a, um (pron. poss.)) eigen tijden(**tempora, acc ntr pl, tempus**¹, oris n) leid(**deducite, 2^e pl impv pr act**, dē-dūcō, dūcere, dūxī, ductum) zonder onderbreking(**perpetuum,**

adv, perpetuus, a, um; - *adv.* perpetuō, perpetuē of perpetuum bestendig, voortdurend;) **mijn lied**(**carmen**, **acc ntr sg**, **carmen**, inis *n* (verw. *m. cano*)).

HOOFDSTUK 3 PHAËTHON

1. PHAËTHONS WENS WORDT VERVULD (I 750-II 192)

c. De wens van Phaëthon (II 31-48) p.27

31. **Inde loco medius rerum novitate paventem**

— U U — U U — — — U U — U U — X

Vervolgens(**Inde**, **adv**, *inde adv.*), wat betreft plaats(**loco**, **abl resp masc sg**, **locus**, ī *m* (*plur. loca n, soms locī*)) in het midden(**medius**, **nom masc sg**, **medius**, a, um), **de bang zijnde**(**paventem**, **acc masc sg**, **ppa**, paveō, pavēre, pāvī, - beven, sidderen, bang zijn [(*voor, wegens: acc.*)] **voor het ongewone**(**novitate**, **abl fem sg**, **novitās**, ātis *f* (*novus*)) van de dingen(**rerum**, **gen fem pl**, **rēs**, reī *f*)

32. **Sol oculis iuvenem, quibus aspicit omnia, vidit**

— U U — U U — — — U U — U U — U U — X

jongen(**iuvenem**, **acc masc sg**, **iuvenis**, is; *subst. m jonge man*;) **zag**(**vidit**, **3^e sg ind pf act**, **videō, vidēre, vīdī, vīsum**) **de Zon**(**Sol**, **nom masc sg**, **sōl**, sōlis *m*; *personif. Sōl Zonnegod, Sol (later = Apollo)*;) **met zijn ogen**(**oculis**, **abl masc pl**, **oculus**, ī *m*), **waarmee**(**quibus**, **abl masc pl**, quī², quae, quod *pron. rel.*) **hij alles**(**omnia**, **acc ntr pl**, **omnis**, e; **omnia** (*gen. omnium rerum, zelden omnium; dat. en abl. omnibus rebus, zelden omnibus*) *n* **alles**;) **bekijkt**(**aspicit**, **3^e sg ind pr act**, **aspiciō, aspiciere, aspexī, aspectum** (*ad en specio*))

33. **'Quae' que 'viae tibi causa? Quid hac' ait 'arce petisti,**

— U U — U U — — — U U — U U — X

en(**que**, **conj**, **-que enclitische cj.**) **zei**(**ait**, **3^e sg ind pr act**, **āiō** *verb. defect / klass. alleen de volgende vormen: aio, ais, ait, aiunt; conj. aias, aiat, aiant; aiebam enz. (verkort aibam enz.); zelden imp. ai; ain (= aisne) vind je?, echt?; quid ais? hē?, wat zeg je?) **'Wat**(**Quae**, **nom fem sg**, quī¹, quae, quod *pron. interr. (in dir. en afh. vr.)*) **(a)** (*adj.*) welk(e)?, wat voor een?, van welke aard?; **(b)** (*subst., zelden en bijna alleen in afh. vr.*) wie?, wat voor een?, wat?;) **'is' de reden**(**causa**, **nom fem sg**, **causa en caussa**, ae *f*) **voor jou**(**tibi**, **dat 2^e sg**, tū *pron. pers. (gen. tuī, arch. tīs, dat. tibi, acc. en abl. tē, arch. tēd)*) **van je tocht**(**viae**, **gen fem sg**, **via**, ae *f*) **? Wat**(**Quid**, **nom ntr sg**, quis¹, quid *pron. interr.; alg. wie?, wat? (subst.); welk(e)?, wat voor een?*) **verlangde je**(**petisti**, **2^e sg ind pf act**, **petō, petere, petīvī** (*en petīī*), petītum (*m. acc.*) (ook *sync. perfectumvormen: petīsse(m) = petīvisse(m), petīstī = petīvistī e.d.*)) **op deze**(**hac**, **abl fem sg**, hic¹, haec, hoc (*in poëzie ook hīc, hōc*) *pron. dem. deze*) **burcht**(**arce**, **abl fem sg**, **arx**, arcis *f* (*arceo*)),*

34. **progenies, Phaethon, haud infitianda parenti?**

— U U — U U — — — U U — U U — X

zoon(**progenies, voc fem sg, prōgeniēs, ēī f** (*progigno*) (*meton.*) (a) nakomelingschap, afstammelingen [**deorum; Herculis**]; (b) afstammeling, telg, kind), **Phaëthon(Phaethon, voc masc sg, Phaëthōn, ontis m**; zoon v.d. zonnegod; Phaëthon mocht één keer de zonnewagen besturen; daarbij raakten de onstuimige paarden uit de baan en kwamen te dicht in de buurt v.d. aarde, zodat er een geweldige brand ontstond; Zeus moest Phaëthon met zijn bliksem doden om een grotere ramp te voorkómen;), **die niet(haud, adv, haud, haut en (arch. en alleen voor cons.) hau² adv. niet) verloochend moet worden(infitianda, voc fem sg, gerundv, infitior, infitiārī (infitiae)) door zijn vader(parenti, dat auct masc sg, parēns², entis m en f (pario²) vader, moeder, ouder, plur. parentēs, um en (zelden) ium m ouders)?**

35. **Ille refert : ‘O lux immensi publica mundi,**

— U U — — — — — U U — X

Hij(**Ille, nom masc sg, ille, illa, illud** (*gen. sg. illiūs, poët. meestal illius; dat. sg. illī*) *pron. dem.*) **antwoordt(refert, 3^e sg ind pr act, re-ferō, referre, rettulī, relātum** (*en [Ter.] rellātum*)) : ‘**Ach openbaar(publica, voc fem sg, pūblicus** (*arch. poplicus vgl. populus*)) **licht(lux, voc fem sg, lūx, lūcis f)** van de **immense(immensi, gen masc sg, im-mēnsus, a, um onmetelijk) wereld(mundi, gen masc sg, mundus³, ī m),**

36. **Phoebe pater, si das usum mihi nominis huius,**

— U U — — — — — U U — U U — X

vader(pater, vos masc sg, pater, tris m (*gen. plur. -trum*)) **Phoebus(Phoebe, voc masc sg, Phoebus, ī m** (*Gr. leenw. ‘de stralende, de reinigende’*) (*poët.*) *bijnaam v. Apollo, die aan de zonnegod Helius gelijkgesteld werd;*), **als(si, conj, sī en (arch.) s* cj. (in conditionele bijzinnen) (a) als, indien, wanneer, voor het geval dat; - in een feitelijke constatering (realis) staan hoofd- en bijzin in de indic.: - in een zuivere veronderstelling (potentialis) staan hoofd- en bijzin in de conj. praes. of pf.: - in een veronderstelling die in strijd is met de werkelijkheid of de mogelijkheden (irrealis) staan hoofd- en bijzin in de conj. impf. of plqpf.:) je mij(mihi, dat 1^e sg, ego en egō ik** (*casus obliqui v.d. stam me: gen. meī, dat. mihi, acc. en abl. mē, arch. mēd*)) **het gebruik(usum, acc masc sg, ūsus², ūs m** (*utor*) (*dat. sg. ūsuī en ūsū*)) van **deze(huius, gen ntr sg, hic¹, haec, hoc** (*in poëzie ook hīc, hōc*) *pron. dem. deze*) **naam(nominis, gen ntr sg, nōmen, inis n) geeft(das, 2^e sg ind pr act, dō, dare, dedī, datum),**

37. **nec falsa Clymene culpam sub imagine celat,**

— — — U U — — — U U — U U — X

en Clymene(**Clymene, nom fem sg, Clymenē, ēs f** *dochter v. Oceanus, echtgenote v.d. Ethiopische koning Merops, moeder v. Phaëthon;*) **haar schuld(culpam, acc fem sg, culpa, ae f) niet(nec, conj adv, ne-que en nec (ne-⁴ en -que)) onder(sub, praeopos + abl, sub prep. m. abl.) een vals(falsa, abl fem sg, falsus (fallo) adj. a, um) voorwendsel(imagine, abl fem sg, imāgō, inis f** (*vgl. imitor*)) **verbergt(celat, 3^e sg ind pr act, cēlō, cēlāre),**

38. **pignora da generis, per quae tua vera propago**

— U U — U U — — — U U — U U — X

geef(**da**, 2^e sg impv pr act, **dō**, dare, dedī, datum) bewijzen(**pignora**, acc ntr pl, **pīgnus**, oris en eris n) van ‘mijn’ afkomst(**generis**, gen ntr sg, **genus**¹, eris n (*gigno*)), opdat daar(**quae**, acc ntr pl, **quī**², quae, quod pron. rel. / het gebruik v.d. modus in de relatieve bijzin: terwijl gew. in de attrib. relat. bz. de indic. staat, wordt in de volgende gevallen de conj. gebruikt: (c) (finaal) opdat, om te;) door(**per**, **praepos + acc**, per prep. m. acc.) ik jouw(**tua**, nom fem sg, **tuus**, a, um pron. poss. (tu) jouw) werkelijke(**vera**, nom fem sg, **vērus**, a, um) kind(**propago**, nom fem sg, **prōpāgō**², inis f (*propago*¹))

39. **credar, et hunc animis errorem detrahe nostris.’**

— U U — U U — — — — — U U — X

word geloofd(**credar**, 1^e sg coni fin pr pass, **crēdō**, crēdere, crēdidī, crēditum) ‘te zijn’, en neem(**detrahe**, 2^e sg impv pr act, **dē-trahō**, trahere, traxī, tractum) deze(**hunc**, acc masc sg, **hic**¹, **haec**, **hoc** (in poëzie ook *hīc*, *hōc*) pron. dem. deze) onzekerheid(**errorem**, acc masc sg, **error**, ōris m (*erro*¹)) weg uit mijn(**nostris**, abl masc pl, **noster**, tra, trum pron. poss. (nos)) geest(**animis**, abl masc pl, **animus**, ī m).’

40. **Dixerat, at genitor circum caput omne micantes**

— U U — U U — — — — — U U — U U — X

Hij had gesproken(**Dixerat**, 3^e sg indppf act, **dīcō**¹, dīcere, dīxī, dictum), en(**at**, conj, at cj. ja maar, maar;) zijn vader(**genitor**, nom masc sg, **genitor**, ōris m (*gigno*) (vooral poët.)) de om(**circum**, praepos + acc, circum prep. m. acc.) zijn hele(**omne**, acc ntr sg, **omnis**, e) hoofd(**caput**, acc ntr sg, **caput**, pitis n) schitterende(**micantes**, acc masc pl, **ppa**, **micō**, micāre, micuī)

41. **deposuit radios propiusque accedere iussit**

— U U — U U — U U — — — — — U U — X

stralenkrans(**radios**, acc masc pl, **radius**, ī m (licht)straal [*solis; lunae*]; Q aurati -i stralenkrans:) nam weg(**deposuit**, 3^e sg ind pf act, **dē-pōnō**, pōnere, posuī (en poët. posīvī), positum) en(**que**, conj, -que enclitische cj.) beval(**iussit**, 3^e sg ind pf act, **iubeō**, iubēre, iussī, iussum) dichterbij(**propius**, adv comp, prope adv., comp. propius, superl. proximē (arch. proximē)) te komen(**accedere**, inf pr act, **ac-cēdō**, cēdere, cessī, cessum (ad; in m. acc.; acc.; dat.; abs.))

42. **amplexuque dato ‘Nec tu meus esse negari**

— — — U U — — — — — U U — U U — X

en(**que**, conj, -que enclitische cj.) na een omarming(**amplexu**, abl abs masc sg, **amplexus**¹, ūs m (*amplector*)) te hebben gegeven(**dato**, abl abs masc sg, **ppp**, **dō**, dare, dedī, datum) ‘En niet(**Nec**, conj adv, ne-que en nec (*ne*⁻⁴ en -que)) om te zijn(**esse**, inf pr act, **sum**, esse, fuī, futūrus) ontkend te worden(**negari**, inf pr pass, **negō**, negāre) als de mijne(**meus**, nom masc sg, **meus**, a, um (pron. poss.)) jij(**tu**, nom 2^e sg, **tū** pron. pers. (gen. tuī, arch. tīs, dat. tibi, acc. en abl. tē, arch. tēd) jij)